שניהם ברשות·פ"ה כגון ברה"ר שלא ברשות כגון שסניהם רלים ברה"ר וקשה דהיינו מתניתין בפרק המניח (לעיל דף לב.) ונראה לפרש כגון שנכנס לחצר בע"ה שלא ברשות או ברשות דאית ליה לאסוקי אדעתיה כמו שנתנו לו רשות כמו כן נתנו לאחר רשות או כמו שהוא נכנס שלא ברשות שמא גם אחר נכנס שלא ברשות ולכך חייבין כשהזיקו זה את זה אפי' הזיקו שלא מדעת אבל אחד ברשות ואחד שלא ברשות הא איכא לאסוקי אדעתיה דהאי ואי איכא ליה לאסוקי אדעתיה דהאי ואם שלא מדעת הזיקו ברשות חייב:

דרחוא ירוקא ונפל · רש"י מוקי דהיינו דהיה מתחכך בכותל בג' פעמים הראשונים לא היתה כונתו להתחכך אלא בכוונה להפיל על האדם ופטור דקתני התם אחר אחרונה אהתם שנעשה מתוך כך מועד ובכך אחרינא חייב ליה משונה קלת שהרג בנפילת הכותל ולכך לא נחשב מועד אלא מחמת הראשונות וזהו דוחק דחייב משונה מה שנעשה להגאתו לאכול ירוקא או להתחכך *וגם תימה הוא לומר דהוי מועד בהפלת כותל אחרונה שהיתה שלא בכוונה על ידי הראשונות שהיו בכוונה ולפירושו ל"ל דהא דקאמר הכא במועד ליפול על בני אדם בבורות לא הזכיר בני אדם אלא בשביל אחרונה דבג' הראשונות לא חייבינן אלא שיהא מועד ויעשה אורחיה להפיל עצמו בבור לאכול הירק:

ושמואל אמר הלכתא כרבי · לכאורה נראה דהלכתא כשמואל בדיני ול"ע דרבא קאמר לעיל הכנים שורו לחצר בעל הבית שלא ברשות וחפר בו בורות שיחין ומערות בעל השור חייב בנזקי חצר משמע אבל ברשות פטור ואי כרבי אפי' ברשות חייב דלרבי סתמא חייב בעל השור וכולה סוגיא דלעיל מסיק רבא כרבנן ואפי' נשברו ברוח ואפי' חנק עצמו*:

טעמא דאמר ליה שמרו · כולה הך סוגיא כרבא דלעיל דלר' זירא לא קשה כלל דישא לסיפא וכולה רבי היא והוי סתמא שניהם פטורין בין ברישא בין בסיפא דאין כל אחד מקבל עליו שמירת חבירו ולרבנן הא סתמא שניהם חייבים:

אימא סיפא כו' · הכא לא משני נעשה כדמשני בפרק קמא דקדושין (דף ה:) גבי נתן הוא *ואמרה היא מקודשת נתנה היא *ואמר הוא אין מקודשת משום דהכא אית ליה שנויא אחרינא דקאמר תברא אבל התם ליכא למימר תברא דליכא פלוגתא במילתא דמרתא

שניהם ברשות · כגון ברה"ר או חצר שהתפין או שנתן לו בעל הבית רשות ליכנס: **או שניהם שלא ברשות** · כגון שניהן רצין ברה"ר: **הזיקו** · בידים זה את זה ואפי' שלא במתכוין: **חייבין** · דבנזקין לא שני לן בין מתכוין לשאין מתכוין בהמניח (לעיל דף לב.) שניהם שהיו מהלכין ברה"ר והזיקו זה את זה פטורין ההוא 'הזיקו' = הוזקו הוא ולא דק בלשניה: **דברשות פטור** · בין היזק דבידים בין היזק דממילא ובדלא ידע ליה: **שהבאיש בשעת נפילה** · דהוי מזיק ממש ולא דמי לבור: **ומיס כליס** · כל חפצים ככלים דלא חייב בבור (*עלה מיתה אלא על נזקי בהמה) ושאר חפצים היזקן זו היא מיתתן: **מאי איכא למימר** · הא ליה תורת בור וממונו הוא ומשורו למדנו ולא פטר ביה כליס: **מגופו** · שהיה מלוכלך בצואה: **אכל מריחיה** · לאו גופיה הוא דשרחון דבבילה ממילא אתי לה ובבילה גרמא הוא שגורמת לשרחון שיבה: **כד קטלא הוא** · בנפילה קמייתא והיאך בא לידי מועד בשלמא גבי מועד לגניחות איכא למימר כלתמרינן בפירקין דלעיל (דף מא.) דקטל וערק אבל בשאין מכירין את השור אי נמי שהוזמו זוממי לאבל זה לא עלה מן הבור מאליו ולילא למימר ערק ולא ידעין מכירין ולא הוזמו דמילתא דאית ליה קלא היא: **דחזא ירוקא** · עשב על פי הבור ובא לאכול ונפל, דלמה נפילה לא איכון ומיהו 'כופר שלא בכוונה' משלם בנפילה אחרונה. ותנ"פ שאין השור בסקילה ושמעינן לרב (לעיל דף מ.) דאמר פטור מזה ומזה ה"מ 'במועד לגניחות בכוונה' וערק לאגמא בראשונה *וגנח ד' שלא בכוונה פטר ליה מגזירת הכתוב דכתיב "השור יסקל וגם בעליו וגו'" כל זמן שאין השור בסקילה אין בעלים משלמין כופר אבל זה שלא היתה בו חיוב סקילה כלל אין העדלתו אלא 'כופר' של שן ורגל בחצר הניזק דאוקמינן 'ברגל שדרסה ע"ג תיבוק בחצר הניזק' דאיכא כופר ברגל ואף על גב דשלא בכוונה הוא ואין השור בסקילה' וה"ג דחזא ירוקא ונפל = תולדה דשן היא דמתכוין להגאתו, ואי"ת משונה הוא ואין זו שן, כיון דאייעד ליה אורחא הוא, ולאוקמי לבר* נפילה אחרונה 'במתכוין – והשור בסקילה' לא מצינן, דלגבי כוונה תם הוא ואיכא כופר דהא כל כמה דלא חזי ירוקא לא אייעד: **ושמואל אמר** · לעולם כבר ומהניתין אלא כופר קאמר ור' יוסי היא: **טעלא** מוקים לה נמי בתם וכופר שלם: **היינו דקתני אביו או בנו** · דהוי קרן בחצר הניזק דמשלם כופר שלם אלא לשמואל דאמר אלא אי אמרת מאי איריא ר' יוסי אמר אבל אבי אבי אבי